

PYHÄSELÄN METSÄSTÄJÄT RY:N VASTINE JOENSUUN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖNSUOJELUN 18.6.2026 PÄIVÄTTYYN VASTINEPYYNTÖÖN KOSKIEN 10.7. SAAPUNUTTA YHTEYDENOTTOA

Pyhäselän Metsästäjät ry Yhteyshenkilö

Lauri Hakkarainen
050 536 8089
lauri.hakkarainen@pyhaselanmetsastajat.fi

Vastineen on laatinut hakijan puolesta Ampumaratojen ympäristölupahanke

Yhteyshenkilöt

Tero Toivonen, 040 684 0369, tero.toivonen@ampumaurheiluliitto.fi
Tuomas Pelkonen, 050 524 0555, tuomas.pelkonen@metsastajaliitto.fi

Vastaanottaja

Joensuun kaupungin ympäristönsuojelu, ympäristönsuojeluviranomainen

Asia

**Pyhäselän Metsästäjät ry:n vastine Henkilö A:n yhteydenottoon (10.7.2026)
koskien Hammaslahden ampumaradan toiminnan keskeyttämisvaatimusta**

Luvanhaltijan kuuleminen

Joensuun kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle on toimitettu Henkilö A:n 10.7.2026 päivätty yhteydenotto ja vaatimus Hammaslahden ampumaradan toiminnan sekä alueella toteutettavan vallihankkeen välittömästä keskeyttämisestä. Vaatimuksessa viitataan ympäristönsuojelulain (527/2014, myöhemmin YSL) 181 §:n mukaisiin hallintopakkokeinoihin ja esitetään väitteitä ympäristön pilaantumisen vaarasta, laiminlyönneistä sekä terveys- ja ympäristöhaitoista.

Pyhäselän Metsästäjät ry kiittää mahdollisuudesta antaa vastineensa kyseiseen yhteydenottoon.

Johdanto

Hammaslahden ampumaurheilukeskus toimii lainvoimaisen ympäristöluvan (Joensuun kaupungin rakennus- ja ympäristölautakunta 17.11.2010 § 97 sekä 18.04.2018 § 21) nojalla, ja alueella on parhaillaan vireillä ympäristöluvan päivitys- ja muutosprosessin käsittely toiminnan kehittämiseksi ja ympäristönsuojelutason edelleen parantamiseksi.

YSL 181 §:n mukainen toiminnan keskeyttäminen on viranomaisen viimesijainen ja jyrkin hallintopakkokeino. Pykälän 1 momentin mukaan toiminnan keskeyttäminen edellyttää, että toiminnasta aiheutuu välitöntä vaaraa ihmisten terveydelle tai siitä uhkaa aiheutua välittömiä ja huomattavia haittavaikutuksia ympäristölle, eikä toiminnanharjoittaja ole itse ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin. YSL 181 §:n 1 momenttia koskevien perustelujen (HE 214/2013) mukaan ympäristön pilaantumisen tai terveyden vaara johtaisi keskeyttämiseen, jos odotettavissa oleva seuraus olisi välitön ja vakava. Ympäristölle aiheutuvien haittojen olisi oltava huomattavia, jotta keskeyttämiseen voitaisiin tämän säännöksen nojalla ryhtyä. Toiminnan lainvastaisuus ei olisi tämän pykälän soveltamisen edellytyksenä. Toiminnan keskeyttäminen on poikkeuksellinen toimenpide, joka voisi tulla kysymykseen vain harvoin. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti koko toimintaa ei voitaisi keskeyttää, jos keskeyttäminen olisi rajattavissa haittoja aiheuttavaan toiminnan osaan.

YSL 181 § 2 momentin mukainen keskeyttäminen edellyttää huomattavia haittavaikutuksia ympäristölle sekä annettujen määräysten laiminlyöntiä. Tiivistetysti 181 §:n 2 momentin mukainen toiminnan keskeyttäminen edellyttää, että toiminnasta aiheutuu toistuvasti terveysvaaraa tai huomattavia ympäristöhaittoja ja että tarkastuskertomuksessa (174 § 2 mom.) tai hallintopakkopäätöksessä (175 §) vaaditut toimet on laiminlyöty. Teollisuuspäästödirektiivin (8 art. 4 kohta) täytäntöönpanoon perustuva säännös laajentaa viranomaisen toimivaltaa toistuviin rikkomustilanteisiin, ja se koskee direktiivilaitosten ohella kaikkia ympäristönsuojelulain alaisia toimintoja. Kyseessä on viranomaisen harkintavaltaan kuuluva, kynnykseltään korkea ja harvoin sovellettava viimesijainen keino vakavien haittojen hallintaan.

Oikeuskäytännössä kynnys toiminnan keskeyttämiselle on asetettu erittäin korkealle. Keskeyttämistä ei voida käyttää rangaistuksenluontoisena toimenä eikä tilanteissa, joissa kyse on erimielisyyksistä toiminnan kehittämisestä tai joissa toimintaa harjoitetaan voimassa olevan ympäristöluvan ehtojen puitteissa ja viranomaisvalvonnassa.

Luvanhaltijan vastine vireillepanovaatimukseen

Luvanhaltija vastaa alla Henkilö A:n kirjelmässään esittämiin väitteisiin. Luettavuuden selkeyttämiseksi vireillepanon lausumat on esitetty **lihavoituina** ja yhdistyksen vastineet leipätekstinä.

Vastineet kohtaan: "1) Välitön vaara terveydelle tai huomattavat haittavaikutukset ympäristölle"

- Pohjaveden pilaamisen lisääminen liksensuolla.
- Syvän pohjaveden pilaantumisen altistaminen kaivuutöillä alueella, jossa sijaitsee kallionpaljastumia ja kallioperä on hyvin rikkonaista eli ampumaradan ja rikastepenkojen alueella.

Hammaslahden ampumaurheilukeskus ei sijaitse luokitellulla pohjavesialueella. Ampumaratatoiminta tai alueella toteutettava suojavallihanke ei ulotu lähimmälle luokitellulle pohjavesialueelle. Lähin luokiteltu pohjavesialue on noin 500 metriä virtaussuunnasta pois päin. Melu- ja suojavallien rakentamisessa sekä ratarakenteiden kunnostuksessa tehtävät maansiirtotyöt ovat pintapuolisia pengerrystöitä. Maarakentamisessa ei puhkaista pohjavesikerroksia eikä tehdä kaivuita, jotka lisäävät pohjaveden altistumista pilaantumiselle.

- Myrkyllistä pölyä ympäristöön nostattavan maansiirtotyön tekeminen kieltoalueella.

Alueella tehtävät maansiirtotyöt liittyvät melu- ja suojavallien rakentamiseen, joka toteutetaan eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa annetun valtioneuvoston asetuksen (843/2017, MARA-asetus) nojalla hyväksytyn MARA-ilmoituksen mukaisesti. Työmaalla noudatetaan normaaleja maarakentamisen pölyntorjuntamenetelmiä. Maanrakennustöissä ei muodostu yhteydenotossa esitettyä myrkyllistä pölyämistä.

- Radioaktiivisen toriumin esiintymien kaivosalueelta peräisin olevassa maaperässä.

Ampumarata sijoittuu Outokumpu Oyj:n entiselle kaivosalueelle. Alueen historialliset kaivosjätteet kuuluvat kaivosalueen jälkihoidon ja maankäytön aikaisempien toimijoiden vastuulle. Ampumaratatoiminta tai suojavallien rakentaminen ei vapauta alueella mahdollisesti olevia haitallisia aineita.

- Happamien ja raskasmetallipitoisten pintavesien lisääminen.

Ampumaratatoiminnasta aiheutuvaa vesistökuormitusta seurataan viranomaisen hyväksymän vesistötarkkailusuunnitelman (RAKYMPLK 10/16.11.2011, 109 §) mukaisesti. Seurantatulokset osoittavat, että ampumaratatoiminnan osuus suotoiveden kuormitukseen on vähäinen eikä se lisää kaivosalueen happamien pintavesien muodostumista.

- Luonnonsuojelulain nojalla suojellun lajin elinympäristön tuhoaminen ja häiritseminen.

Väite luonnonsuojelulain mukaisen lajin elinympäristön tuhoamisesta on yksilöimätön. Ainoa alueella havaittu EU:n ja luonnonsuojelulain tiukkaa suojelua edellyttävä laji on viitasammakko (*Rana arvalis*). Kyseisen lajin suojeluvaatimukset otetaan, LVV:n ohjeistuksen mukaisesti, huomioon GRK Suomi Oy:n ympäristölupahakemuksessa. Ampumaratatoiminta ei vaaranna kyseisen lajin suojeluvaatimuksia.

- Melurajojen rikkominen haulikkoradan ammunnoilla häiritsee ihmisten ja eläinten kotirauhaa ja alueen virkistyskäyttöä siellä asuville ihmisille.

Ampumaratojen aiheuttaman melutason ohjearvoista annetun valtioneuvoston päätöksen (53/1997) mukaiset melutasot ovat nimensä mukaisesti ohjearvoja, joita sovellettaessa on päätöksen 3 §:n mukaisesti otettava huomioon ampumaratatoiminnan luonne, kuten ampuma-ajat ja laukausmäärät, sekä alueen todellinen tai suunniteltu käyttö. Melupäästöjä hallitaan parhaan käyttökelpoisen tekniikan (Kajander & Parri 2014) ja voimassa olevan ympäristöluvan mukaisesti. Ampumarata-alue on maakuntakaavassa osoitettu erityisalueeksi (ea) ja sen ympäristö melualueeksi (me). Näin ollen Pyhäselän Metsästäjät ry katsoo toiminnasta aiheutuvan melun olevan kohtuullinen, suunnitellun maankäytön ja valtioneuvoston päätöksen (53/1997) mukainen.

- Myrkyllisten suotovesien lisääminen rikastepenkasta, sitä kaivamalla.

Rikastepenkkaa ei kaiveta ampumaratatoiminnan tai vallihankkeen yhteydessä tavalla, joka aiheuttaisi suotovesien lisäämistä. Maarakentamisessa noudatetaan kaivosalueen suojarakenteita koskevia reunaehtoja.

- Rikastepenkkan rakenteen rikkominen ja rikastehiekan leviämisen aiheuttaminen

Alueella tehtyjen maanrakennustöiden yhteydessä tapahtui tilapäinen poikkeama, jonka seurauksena rikastushiekkaa paljastui rajatulla alalla. Poikkeaman havaitsemisen jälkeen tilanne korjattiin viipymättä valvovan viranomaisen ja Outokumpu Mining Oy:n asiantuntijoiden ohjeistuksen mukaisesti peittämällä materiaali asianmukaisesti.

Toimenpiteistä on raportoitu valvontaviranomaiselle 19.6.2026, joka on tarkastanut ja hyväksynyt suoritettujen korjaustoimenpiteet (6.7.2026, sähköpostitiedoksianto). Tilanteesta ei ole aiheutunut rikastushiekan leviämistä.

- Lyijyhaulien käyttö ja leviäminen kosteikkoalueella.

Luvanhaltija ja radan käyttäjät noudattavat voimassa olevaa lainsäädäntöä, mukaan lukien rajoituksia lyijyhaulien käytöstä kosteikkoalueilla ja niiden suojavyöhykkeillä. Haulikkorata-alue ei sijoitu komission asetuksessa (EU) 2021/57 tarkoitetulle kosteikkoalueelle tai sen 100 metrin suojavyöhykkeelle, joilla lyijyhaulien käyttö on kielletty.

- Myrkyllisten PAH-yhdisteiden päästäminen liksensuon valuma-alueella rengasjätteestä.

Melu- ja suojavalleissa käytetään MARA-asetuksen (843/2017) mukaisia kiertotalousmateriaaleja, kuten renkaita/rengasrouhetta. Hankkeesta on tehty asianmukaiset MARA-ilmoitukset.

- Kaivosalueen jälkihoidon kannalta tärkeiden kosteikkoalueiden kuivattaminen

Ampumaratatoiminnassa tai vallihankkeissa ei kuivateta kaivosalueen jälkihoidon kannalta tärkeitä kosteikkoja.

- Ampumarata-alueen eli entisen saostusaltan peittäminen jätemaalla.

Ampumarata-alueen maanrakennustöissä ei käytetä 'jätemaata', vaan puhtaita maa-aineksia ja viranomaisilmoituksen varaisia kiertotalousmateriaaleja.

Vastineet kohtaan: "2) jos toiminnanharjoittaja ei itse ole ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin"

- Ympäristöluvan määräyksiä ei ole noudatettu, eikä täyteenpantu vielä, vaikka lupa on myönnetty v. 2010.

Luvanhaltija ei voi antaa vastinetta yksilöimättömiin väittämiin. Luvanhaltija voi todeta yleisesti noudattaneensa voimassa olevan ympäristöluvan määräyksiä. Mahdolliset poikkeamat luvan ehdoista on korjattu viranomaisen hyväksymällä tavalla.

- Ympäristöluvan määräysten mukaisia toimia tai selvityksiä ei ole tehty määräaikaan 2011 mennessä.

Luvanhaltija ei voi antaa vastinetta yksilöimättömiin väittämiin. Luvanhaltija voi todeta yleisesti teettäneensä vaaditut selvitykset ja laatinut mm. hyväksytyn vesistötarkkailusuunnitelman (RAKYMPLK 10/16.11.2011, 109 §), jonka mukaisesti vesistöseuranta on toteutettu.

Vastineet kohtaan: "3) aiheutuu toistuvasti vaaraa ihmisten terveydelle tai huomattavia haittavaikutuksia ympäristölle"

- Luoteja on lentänyt lähiasukkaiden rakennuksiin ja ajoneuvoihin.

Ampumaratojen turvallisuudesta vastaa poliisi, ei ympäristöviranomainen. Hammaslahden ampumaurheilukeskus on poliisin tarkastama ja hyväksymä. Luvanhaltijan tietoon ei ole saatettu yhtäkään virallisesti vahvistettua tapausta luotien kantautumisesta rata-alueen ulkopuolelle.

- Rata-alueen maaperä sisältää useita myrkyllisiä aineita, mm. syöpävaarallista arseenia, jota leviää ilmassa ihmisten hengitykseen ja varustukseen, kuten kenkiin.

Alueella mahdollisesti esiintyvä arseeni on kallio- ja maaperän luontainen haitta-aine. Mahdolliset, luontaisesta taustapitoisuudesta, kohonneet pitoisuudet kuuluvat kaivoksen jälkihoidon piiriin. Ampumaratatoiminta tai

suojavallien rakentaminen ei levitä arseenia maastoon. Alue on sekä suljettu kaivosalue, aktiivinen rakennustyömaa että ampumarata-alue, joilla asiaton oleskelu on kielletty.

- Alueelle pääsee erehdyksessä ja on päässyt 16 vuoden ajan laiminlyötyjen turvatoimien takia.

Ampumaratojen turvallisuudesta vastaa poliisi, ei ympäristöviranomaisena. Hammaslahden ampumaurheilukeskus on poliisin tarkastama ja hyväksymä. Alue on varustettu määräysten mukaisilla varoitustauluilla, aidoilla ja opasteilla. Ammuntojen aikana noudatetaan ratajärjestystä ja turvallisuusohjeita.

- Alue on kosteikkoa ja sen lähialueella on kosteikkoja, jotka vaarantuvat lyijyn vuoksi. Ampumaradalla on lyijyhaulikielto ja silti siellä ammutaan lyijypatruunoilla.

Luvanhaltija ja radan käyttäjät noudattavat voimassa olevaa lainsäädäntöä ja ympäristölupaa, mukaan lukien rajoituksia lyijyhaulien käytöstä kosteikkoalueilla ja niiden suojavyöhykkeillä. Haulikkorata-alue ei sijoitu komission asetuksessa (EU) 2021/57 tarkoitetulle kosteikkoalueelle tai sen 100 metrin suojavyöhykkeelle, joilla lyijyhaulien käyttö on kielletty. Ympäristöluvassa ei kielletä lyijyhauleja tai lyijyluoteja.

- Haulikon haulit lentävät viereiselle käytössä olevalle tielle.

Haulikkoratojen vaara-alueet on suunniteltu ja mitoitettu ampumarataturvallisuutta koskevien vaatimusten mukaisesti. Lähin tiealue sijaitsee yli 250 metrin etäisyydellä ampumapaikoista, jolloin radalla käytettävien haulikkopatruunoiden kantama ei riitä tielle asti. Haulien päätyminen tiealueelle on siten poissuljettua.

Vastineet kohtaan: "4) määräyksiä vaatimusten täyttämiseksi ole toteutettu"

- Kaiken kaikkiaan ympäristöluvan lupamääräykset on laiminlyöty 16 vuoden ajan.

Vireillepanijan yleisluontoinen väite ympäristöluvan laiminlyönnistä on yksilöimätön. Yleisesti ottaen ympäristöluvan vastaiset poikkeamat on käsitelty ja saatettu asianmukaiseen ja ympäristöluvan edellyttämään kuntoon. Ampumaradan toiminta vastaa voimassa olevaa ympäristölupaa ja sen määräyksiä.

- Toimija ei ole toimittanut ympäristönsuojeluun vaadittuja selvityksiä esim. vesistöselvitystä, missä analysoitu mm. PAH-yhdisteet tai Outokumpu Oy:lle tiedossa olevaa suunnitelmaa 2 kk ennen toteuttamista.

Pyhäselän Metsästäjät ry on toimittanut selvityksen vesistöntarkkailun järjestämisestä Joensuun kaupungille 30.4.2011. Joensuun kaupungin rakennus- ja ympäristölautakunta on todennut vesistöntarkkailusuunnitelman lupamääräysten mukaiseksi ja noudatetuksi (RAKYMPLK 10/16.11.2011, 109 §). Vesistöntarkkailua on toteutettu hyväksytyn suunnitelman mukaisesti vuodesta 2011 alkaen, ja tarkkailutulokset on toimitettu toimintaa valvovalle Joensuun ympäristönsuojelulle.

- Toimija ei ole jättänyt kaivamatta tai siirtämättä entisen kaivosalueen maata, eikä peittänyt sitä puhtaalla maalla.

Toiminnanharjoittaja tai toiminnanharjoittajan toimeksiannosta alueella ei ole suoritettu ympäristöluvan vastaisia maansiirtotöitä tilapäistä poikkeamaa lukuun ottamatta, jossa rikastushiekkaa paljastui rajatulla alueella. Poikkeaman havaitsemisen jälkeen tilanne korjattiin viipymättä valvojan viranomaisen ja Outokumpu Mining Oy:n asiantuntijoiden ohjeistuksen mukaisesti peittämällä materiaali asianmukaisesti.

Toimenpiteistä on raportoitu valvontaviranomaiselle 19.6.2026, joka on tarkastanut ja hyväksynyt suoritettujen korjaustoimenpiteet (6.7.2026, sähköpostitiedoksianto).

- Radalle ei ole 16 vuodenaikaan aikana rakennettu ympäristöluvassa vaadittua BAT-tekniikkaa.

Luvanhaltija toteaa, että parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) periaatteen soveltaminen ei tarkoita absoluuttisesti parhaan olemassa olevan tekniikan vaatimista, vaan kyse on teknisestä ja taloudellisesta toteuttamiskelpoisten menetelmien käytöstä, joilla ympäristön pilaantuminen voidaan riittävästi ehkäistä (Kajander & Parri 2014). Menetelmien valinta edellyttää aina tapauskohtaista riskinarviota ja suhteellisuusharkintaa.

Hammaslahden ampumaurheilukeskuksen nykyiset ja suunnitellut ympäristönsuojelutoimenpiteet täyttävät parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) vaatimukset ja ovat osin niitä sekä voimassa olevan ympäristöluvan määräyksiä kattavampia.

- Radalla ammutaan edelleen melurajat ylittäviä laukausten ääniä.

Ampumaratojen aiheuttaman melutason ohjearvoista annetun valtioneuvoston päätöksen (53/1997) mukaiset melutasot ovat nimensä mukaisesti ohjearvoja, joita sovellettaessa on päätöksen 3 §:n mukaisesti otettava huomioon ampumaratatoiminnan luonne, kuten ampuma-ajat ja laukausmäärät, sekä alueen todellinen tai suunniteltu käyttö.

Ampumarata-alue on maakuntakaavassa osoitettu erityisalueeksi (ea) ja sen ympäristö melualueeksi (me), mikä vahvistaa toiminnan olevan pitkäjänteisen maankäytön suunnittelun mukaista. Ampumaradan melua hallitaan mm. toiminta-aikojen tiukoilla rajoituksilla.

Alueen käyttö ampumaratatoimintaan on maakuntakaavan ja pitkäjänteisen maankäytön suunnittelun mukaista. Melupäästöjä hallitaan parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) ja voimassa olevan ympäristöluvan mukaisesti. Näin ollen Pyhäselän Metsästäjät ry katsoo toiminnasta aiheutuvan melun olevan kohtuullinen ja valtioneuvoston päätöksen (53/1997) mukainen.

- Toimija ei ole huolehtinut selvilläolovelvollisuudesta.

Pyhäselän Metsästäjät ry huolehtii ympäristönsuojelulain 6 §:n mukaisesta selvilläolovelvollisuudesta järjestelmällisesti. Toiminnanharjoittaja seuraa toimintansa ympäristövaikutuksia. Yhdistyksellä on ajantasainen ja riittävä tieto toimintansa ympäristövaikutuksista, riskeistä ja parhaasta käyttökelpoisesta tekniikasta (BAT) niiden hallitsemiseksi, joten toiminta täyttää lain edellyttämän selvilläolovelvollisuuden.

- Toimija ei ole ilmoittanut ympäristöviranomaiselle mm. asukkaiden tekemistä häiriöilmoituksista tai toimittanut tarvittavia selvityksiä vesistöseurannasta ja yhteistyösopimuksesta Outokumpu Mining Oy:n kanssa.

Toimintaa harjoitetaan voimassa olevan ympäristöluvan puitteissa. Luvanhaltija ei ole laiminlyönyt ympäristönsuojelulain tai lupamääräysten mukaisia ilmoitusvelvollisuuksia viranomaiselle.

Kuten aiemmin on todettu, lupamääräyksen 7 mukainen vesistötarkkailusuunnitelma on toimitettu ja hyväksytty Joensuun kaupungin toimesta (RAKYMPLK 10/16.11.2011, 109 §), ja tarkkailutulokset toimitetaan säännöllisesti valvontaviranomaiselle. Toiminnanharjoittajan ja Outokumpu Mining Oy:n välinen yhteistyö koskee tarkkailun käytännön toteutusta, eikä kyseinen sopimustekninen järjestely ole ympäristöluvassa määrätty toimitettavaksi viranomaisasiakirjaksi. Olennaista ja lainmukaista on se että, hyväksyttyä tarkkailua toteutetaan ja sen tulokset raportoidaan viranomaiselle.

Toiminnanharjoittaja on täyttänyt kaikki ympäristöluvan mukaiset raportointi- ja ilmoitusvelvollisuutensa, eikä asiassa ole tapahtunut laiminlyöntiä.

- Toimija ei ole käyttänyt luotien ja haulien keräysmenetelmiä, vaan amukset on jätetty seulomatta ja keräämättä.

Ympäristöluvan mukaisesti luotiasien ratojen taustapenkat on varustettava luotien kerääjillä tai niissä on käytettävä materiaalia, josta luodit ovat seulottavissa. Radoilla käytetään taustavallirakenteissa seulontakelpoista maa-ainesta, mikä täyttää suoraan ympäristöluvan asettaman veloitteen.

Haulikkoammunnan osalta luvassa ei ole asetettu veloitetta haulien keräämiseen maastosta toiminnan kuluessa. Ratarakenteiden kunnostustarve tulee riskinarvioinnin perusteella harkittavaksi, mikäli ampumaratatoiminta loppuu ja maankäyttö alueella muuttuu tai mikäli merkittävää haitta-aineiden kulkeutumista havaitaan.

Yhteenvedo

Pyhäselän Metsästäjät ry katsoo edellä esitetyillä perusteilla, että Henkilö A:n 10.7.2026 päivätyssä yhteydenotossa esitetyt väitteet ovat perusteettomia eivätkä anna aihetta YSL 181 §:n mukaisiin hallintopakkotoimiin. Luvanhaltijan toiminta on lain- ja voimassa olevan ympäristöluvan mukaista.

Lähteet

Kajander, A. & Parri, J. (toim.) (2014). Paras käyttökelpoinen tekniikka (BAT): Ampumaratojen ympäristövaikutusten hallinta. Helsinki: Ympäristöministeriö. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-43526>